

Creation of the Identity of Karen Hand-Woven Fabrics to Increase Their Ability to Add Value to Waste Products, Ban Tee Kapo, Chalong Subdistrict, Phop Phra District, Tak Province

Vanusanun Siriratana, Punrada Songitthisuk, Phatcharamon Onched and Pachisa Puttmapuwanont
Kamphaeng Phet Rajabhat University Maesot, Thailand

¹E-mail: Vanus.sanun95@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1866-182X>

²E-mail: songitthisukp@gmail.com, ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-0676-3450>

³E-mail: Phatcharamonms@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9831-2189>

⁴E-mail: pachiza.pp@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-5319-5753>

Received 05/09/2024

Revised 18/09/2024

Accepted 20/10/2024

Abstract

Background and Aims: The identity of Karen hand-woven fabrics The identity pattern that will be developed will be able to add value to the product. For natural dyeing, the weaving group of Ban Tee Kapo already has knowledge about dyeing. However, the problems found from natural dyeing that the group encountered were that the dyed color was not bright and the color faded. The research team will fix the dyeing problem to prevent the color from fading as new knowledge for the group. The research team also sees the importance of woven fabric products that are expensive and take a long time to weave. In this regard, the research team will search for and increase the product designs to be diverse and not too expensive to be another option for the group's customers.

Methodology: This research is a qualitative research. Data were collected from interviews with the Tee Kapo Community Enterprise Group and Tee Kapo Weaving Group, Chong Khaep Subdistrict, Phop Phra District, Tak Province. The objectives are: 1) to create the identity of Tee Kapo woven fabric patterns, 2) to create new knowledge in natural dyeing, and 3) to create added value. The research team used data obtained from content analysis, village history, important people, important places, food, traditions/beliefs, trees, animals, flowers, colors, language, handicrafts, leisure activities, and fabric pattern names. Descriptive data was collected from focus group discussions and semi-structured interviews from woven fabric products from the research sample groups, including the village headman of Tee Kapo, members of the Chong Khaep Subdistrict Administrative Organization, Tee Kapo Weaving Group, Tee Kapo Community Enterprise Group, Tee Kapo School Director, and 30 people. The tools used in this data collection were focus group discussions and semi-structured interviews. The interview questions were pre-determined as open-ended questions to allow the sample group to express their opinions fully. Without guiding the answer, the data was summarized and synthesized by separating into categories and cutting out duplicate data to obtain important information. The data was

[903]

Citation:

Siriratana, V., Songitthisuk, P., Onched, P. & Puttmapuwanont, P. (2024). Creation of the Identity of Karen Hand-Woven Fabrics to Increase Their Ability to Add Value to Waste Products, Ban Tee Kapo, Chalong Subdistrict, Phop Phra District, Tak Province. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4 (6), 903-920;

DOI: <https://doi.org/10.60027/iarj.2024.281427>

summarized with experts in fabric design to draft the outline of the fabric pattern. Finally, the research team conducted in-depth interviews by inviting experts in fabric design and weaving groups to obtain information on fabric patterns and methods of fabric pattern making, and analyzed the content (Content Analysis) of village history, important people, important places, food, traditions/beliefs, trees, animals, flowers, colors, language, handicrafts, leisure activities, fabric pattern names, and obtained descriptive data.

Results: The research results revealed that the fabric pattern that serves as Ban Tee Kapo's identity is a stream, which translates to a pond. It is known as "Tee Kapo" in Karen, which is also the village's name. It reflects the villagers' identities while also remaining consistent with the village's name. Furthermore, there are additional patterns that are the original patterns of the Karen ethnic group, which are woven together with the stream and flower patterns of Nee Ke Po Tu Yo (Jor Tho (brocade fabric)) to create new knowledge in natural dyeing. About the dyeing of fabrics in every step And there is still the issue that the dyeing is not yet permanent and durable. As a result, the research team held a workshop in which experts in dyeing fabrics practiced with weavers in three steps: preparation, dyeing, and washing, in order to create added value for new products that the market of ethnic product users enjoys, such as fashion shirts, bags, accessories, shoes, placemats, and tablecloths.

Conclusion: The formation of a person's identity is a dynamic, ongoing process that accumulates over time, allowing individuals to express their unique identity in various contexts. Similarly, incorporating traditional natural dyeing techniques into modern products increases the value of ethnic fashion items such as shirts, bags, and accessories, making them more appealing to modern markets while also preserving cultural heritage.

Keywords: Identity of Hand-Woven Fabric; Value-Added Capacity; Waste Products

การสร้างอัตลักษณ์ผ้าทอมือชาวกะเหรี่ยงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เหลือใช้ บ้านทีกะเปอ ตำบลช่องแคบ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก

วันสนันท์ ศิริรัตนะ, ปุณณดา ทรงอิทธิสุข, พัทธมนธ์ อ่อนเขต และ ภชิสสา ปัทมภูวนนท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การสร้างอัตลักษณ์ผ้าทอมือชาวกะเหรี่ยง ลายอัตลักษณ์ที่จะพัฒนาจะสามารถเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ สำหรับการย้อมสีจากธรรมชาติ กลุ่มผู้ทอผ้าบ้านทีกะเปอ มีความรู้ในเรื่องการย้อมสีอยู่แล้ว แต่ปัญหาที่พบจากการย้อมสีธรรมชาติที่กลุ่มพบเจอคือ สีที่ย้อมไม่สด และสีตก ซึ่งคณะผู้วิจัยจะได้แก้ไขปัญหาการย้อมสีเพื่อไม่ให้สีตกเพื่อเป็นความรู้ใหม่กับกลุ่ม และคณะผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่มีราคาสูง และใช้ระยะเวลาในการทอาน ในการนี้คณะผู้วิจัยจะดำเนินการค้นหาและ เพิ่มรูปแบบผลิตภัณฑ์ ให้มีความหลากหลาย ราคาไม่สูงมากนัก เพื่อเป็นทางเลือกให้กับลูกค้าของกลุ่มอีกด้วย

ระเบียบวิธีการวิจัย: โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทีกะเปอ และกลุ่มทอผ้าบ้านทีกะเปอ ตำบลช่องแคบ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อสร้างอัตลักษณ์ลายผ้าทอบ้านทีกะเปอ 2) เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการย้อมสีธรรมชาติ 3) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการ วิเคราะห์เนื้อหา ประวัติหมู่บ้าน คนสำคัญ สถานที่สำคัญ อาหาร ประเพณี/ความเชื่อ ต้นไม้ สัตว์ ดอกไม้ สี ภาษา หัตถกรรม กิจกรรมยามว่าง ชื่อลายผ้า และนำข้อมูลเชิงพรรณนา เก็บข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) จากผลิตภัณฑ์ผ้าทอจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านบ้านทีกะเปอ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลช่องแคบ กลุ่มทอผ้าบ้านทีกะเปอ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทีกะเปอ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทีกะเปอ ประชาชนจำนวน 30 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ครั้งนี้คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) มีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าให้เป็นคำถามปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการชี้นำคำตอบ จากนั้นนำข้อมูลมาสรุปข้อมูลมาสังเคราะห์ โดยแยกเป็นหมวดหมู่ และทำการตัดข้อมูลซ้ำออก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ และนำข้อมูลที่ได้ประชุมสรุปกับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลายผ้า เพื่อทำการร่างโครงร่างของลายผ้า สุดท้าย คณะผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลายผ้า และกลุ่มผู้ทอผ้า เพื่อให้ได้ข้อมูลลายผ้าและวิธีการขึ้นลายผ้า และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประวัติหมู่บ้าน คนสำคัญ สถานที่สำคัญ อาหาร ประเพณี/ความเชื่อ ต้นไม้ สัตว์ ดอกไม้ สี ภาษา หัตถกรรม กิจกรรมยามว่าง ชื่อลายผ้า และนำข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย: ผลการวิจัยพบว่า ลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์บ้านทีกะเปอ มีลักษณะเป็นสายน้ำ หมายถึง แอ่งน้ำ ภาษากะเหรี่ยง เรียกว่า “ทีกะเปอ” ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้าน แสดงออกถึงในความเป็นตัวตนของชาวบ้านและสอดคล้องกับชื่อของหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มลายที่เป็นลายดั้งเดิมของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ที่นำมาทอผสมกับลายสายน้ำและดอกไม้ นั่นคือลาย หน้ไก่พวยโย่ (จ่อท้อ (ฝ้ายกดอก)) และสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการย้อมสีธรรมชาติ เกี่ยวกับการย้อมสีผ้าในแต่ละขั้นตอน และยังพบปัญหาคือการย้อมสียังไม่ติดและไม่คงทน คณะผู้วิจัยจึงดำเนินกิจกรรมการ

อบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยนำผู้เชี่ยวชาญในการย้อมสีผ้ามาปฏิบัติร่วมกับผู้ทอดผ้าด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการย้อมสี การขึ้นการย้อม และขั้นตอนการล้าง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่ตลาดผู้ใช้สินค้าชาติพันธุ์นิยม ได้แก่ เสื้อผ้าแฟชั่น กระเป๋า เครื่องประดับ รองเท้า ผ้ารองจาน ถ้วยทอดต่อไปได้ผ้าบุโต๊ะ

สรุปผล: การสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้บุคคลต่างๆ สามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์เฉพาะตัวของตนได้ในบริบทต่างๆ เช่นเดียวกัน การนำเทคนิคการย้อมสีธรรมชาติแบบดั้งเดิมมาใช้ในผลิตภัณฑ์สมัยใหม่จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าแฟชั่นของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น เสื้อ กระเป๋า และเครื่องประดับ ทำให้สินค้าเหล่านี้ดึงดูดใจตลาดสมัยใหม่มากขึ้น ในขณะเดียวกันก็รักษามรดกทางวัฒนธรรมเอาไว้ด้วย

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ผ้าทอมือ; ชีตความสามารถในการเพิ่มมูลค่า; ผลิตภัณฑ์เหลือใช้

บทนำ

ชาวกะเหรี่ยง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ที่ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย เมื่อ 200 กว่าปีมาแล้ว นับเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากในประเทศไทย มีถิ่นฐานกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ทั้งที่ภูเขาสูง และที่ราบ ชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทย แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม กะเหรี่ยงสะกอ (ปกากะญอ) กะเหรี่ยงโปว์ กะเหรี่ยง ปะโอ และ กะเหรี่ยงบะเว ซึ่งจะแตกต่างที่ลักษณะการแต่งกาย ชาวกะเหรี่ยงมีเอกลักษณ์ผ้าทอที่สะท้อนถึงทักษะความเชี่ยวชาญในด้านศิลปะการสร้างลวดลายบนผืนผ้า ส่วนมากจะพบเห็นอยู่ใน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มกะเหรี่ยงโปว์ และ กะเหรี่ยงสะกอหรือ ปากะญอ ผ้าทอกะเหรี่ยงมีลักษณะ เป็นผ้าทอหน้าแคบ ที่ใช้เครื่องมือทอแบบห้างหลัง หรือที่เรียกว่าก๊อแว ผ้าที่ทอจะถูกกำหนดความต้องการใช้งานตั้งแต่เริ่มต้นทอ เช่น ทอเสื้อ ทอผ้าซิ่น ทอผ้าโพกศีรษะ หรือทอย่าม ศิลปะการทอผ้าของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงมีลักษณะโดดเด่นที่แสดงถึงตัวตนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ลวดลายต่างๆ มักเกิดจากการสังเกต การใช้จินตนาการ การนำเอาลักษณะเด่นจากสิ่งที่พบเห็นในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว พืช ดอกไม้ ต้นไม้ สัตว์ เครื่องใช้ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงประเพณี คตินิยมถ่ายทอดลงบนผืนผ้า เป็นลวดลาย โดยใช้หลายเทคนิคในการทอ เช่น จก ยกดอก มัดหมี่ ปัก (สุวรรยา โชติช่วง, 2554)

ดังนั้นผู้หญิงชาวกะเหรี่ยง ถือว่าเป็นผู้มีฝีมือในการทอผ้าที่เก่งที่สุดชาติพันธุ์หนึ่ง โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้ทักษะฝีมือการทอผ้ามาจากผู้เป็นแม่ตั้งแต่เด็ก อายุประมาณ 10 ปี ผู้หญิงกะเหรี่ยงจะเริ่มทอผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั้งของตนเอง และของสมาชิกในครอบครัวหรือทอไว้ใช้ในงานพิธีสำคัญๆ เช่น งานแต่งงาน งานประเพณีสำคัญๆต่างๆ การทอแบบก๊อแว หรือการทอแบบห้างหลัง เป็นอุปกรณ์เครื่องทอขนาดเล็ก ผู้ทอต้องนั่งกับพื้นเหยียดขาตรงข้างหน้าทั้ง 2 ข้าง มีสายคาด ผูกด้วยเส้นยืนคาดรัดโอบหลังเอาไว้ อีกด้านจะมัดผู้กับเสาเรือนระเบียง หรือโคนต้นไม้ หรือ หลักที่มีความแข็งแรง การทอด้วยก๊อแวจะใช้เวลาขยับเคลื่อนตัวของผู้ทอบังคับเส้นด้ายยืนให้ตึงหรือหย่อนได้ตามต้องการทำให้ผู้ทอสามารถเลือกสถานที่ทอได้ตามความพอใจ โยกย้ายสะดวก ผ้าที่ทอด้วยก๊อแว จะเป็นผ้าหน้าแคบ (จิตตินุช วัฒนะ, 2555)

ในอำเภอพบพระจังหวัดตาก แบ่งการปกครองย่อยออกเป็น 5 ตำบล 52 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลพบพระ (9 หมู่บ้าน) ตำบลช่องแคบ (15 หมู่บ้าน) ตำบลคีรีราษฎร์ (11 หมู่บ้าน) ตำบลวาลีย์ (7 หมู่บ้าน) และตำบลรวมไทยพัฒนา (11 หมู่บ้าน) ตำบลช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 15 หมู่บ้าน

ได้แก่ บ้านช่องแคบ บ้านซอโอ บ้านขุนห้วยช่องแคบ บ้านซอระแตะ บ้านทีกะเปือ บ้านเสรีราษฎร์ บ้านดอนเจดีย์ บ้านเสรีราษฎร์ใหม่ บ้านห้วยนกแล ห้าบ้านวัยแล้ง บ้านเงาไฟ บ้านใหม่กม.5 บ้านทรัพย์อนันต์ บ้านใหญ่สามยอด ดอย บ้านสมบูรณ์ทรัพย์ ความหลากหลายของชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภอพบพระ ที่มีทั้งชาติพันธุ์ม้ง กะเหรี่ยง อาข่า มูเซอ เมี่ยน อีเก้อ ทำให้อำเภอพบพระมีวัฒนธรรม ประเพณีและประชากรในพื้นที่ ชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่อาศัยใน อำเภอพบพระกระจายไปในตำบลต่างๆ คือ ตำบลพบพระ มีประชากรกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ที่บ้านห้วยน้ำนก บ้าน หมื่นฤาชัย บ้านมอเกอรียง บ้านผากะเจือ ตำบลวาลย์ มีประชากรกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ที่บ้านยะพอ บ้านแม่อกสู ตำบลรวมไทยพัฒนา มีประชากรกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ที่บ้านพะดี ตำบลช่องแคบ มีประชากรกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ที่ บ้านทีกะเปือ บ้านซอระแตะ บ้านขุนห้วย ช่องแคบ บ้านซอโอ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดตาก, 2566)

จะเห็นได้ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทีกะเปือ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีอัตลักษณ์ของหมู่บ้าน เป็นป่าชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ ประเพณีวัฒนธรรมชนเผ่า ผ้าทอกะเหรี่ยง จุดยืน คือ การ พัฒนาหมู่บ้าน พัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานที่ยั่งยืน ลดต้นทุน ลดสารเคมี การพัฒนาอาชีพ พัฒนาด้าน การเกษตรบูรณาการสู่เกษตรทฤษฎีใหม่ วิสัยทัศน์ของหมู่บ้าน “อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านสืบสานภูมิ ปัญญาชนเผ่า หมู่บ้านเข้มแข็ง” บ้านทีกะเปือ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ของที่ว่าการอำเภอพบพระ ระยะทางจาก หมู่บ้านไปยังที่ว่าการอำเภอพบพระ 15 กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดตาก 140 กิโลเมตร มีประชากร ทั้งหมด 275 คน จำนวน 65 ครัวเรือน กลุ่มผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านทีกะเปือ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2545 มีสมาชิก 42 คน โดยมี นางน้อต้อโพ เทกมกลเดช เป็นประธาน นางปิยนันท์ บารมีสัมฤทธิ์ เป็นรองประธาน นางอรนิตา อุดมวารี เป็นเลขานุการ ต่อมาปี 2557 หน่วยงานพัฒนาชุมชนพบพระ ได้เข้ามาจัดตั้งกลุ่มเบบี้ออท็อป จนได้ดำเนินการ ประเมินเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมตามโครงการการพัฒนาศักยภาพเครือข่าย ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP เพื่อ สังคม พ.ศ. 2558 มีการบริหารจัดการกลุ่ม ตลอดจนรับผลิตภัณฑ์สินค้าตามความต้องการของผู้บริโภค กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนบ้านทีกะเปือ ได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานภาครัฐหลายภาคส่วน อาทิ พัฒนาชุมชน อำเภอพบ พระ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (ตาก) ซึ่งได้รับการพัฒนาในรูปแบบของ โลโก้ ถุงบรรจุภัณฑ์ ฯลฯ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มดำเนินการเกี่ยวกับการทอผ้ามีดังนี้ เสื้อทอมือ ผ้าซิ่นทอมือ ยามทอมือ ผ้าพันคอทอมือ

คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งยังไม่ได้รับการออกแบบลงบนผืนผ้าทอมือ ซึ่ง ชาวบ้านยังใช้การผลิตที่เรียกว่า การทอกีเื่อ ซึ่งเป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมของชาวปกาเกอญอ ซึ่งลวดลายที่ ปรากฏอยู่ ณ ปัจจุบันเป็นลายที่สืบทอด และเลียนแบบกันมา ลายอัตลักษณ์ที่จะพัฒนาจะสามารถเพิ่มคุณค่า ให้กับผลิตภัณฑ์ สำหรับการย้อมสีจากธรรมชาตินั้น กลุ่มผู้ทอผ้าบ้านทีกะเปือ มีความรู้ในเรื่องการย้อมสีอยู่แล้ว แต่ปัญหาที่พบจากการย้อมสีธรรมชาติที่กลุ่มพบเจอคือ สีที่ย้อมไม่สด และสีตก ซึ่งคณะผู้วิจัยจะได้แก้ไขปัญห การย้อมสีเพื่อไม่ให้สีตกเพื่อเป็นความรู้ใหม่กับกลุ่ม และคณะผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่มี ราคาสูง และใช้ระยะเวลาในการทอาน ในการนี้คณะผู้วิจัยจะดำเนินการค้นหาและ เพิ่มรูปแบบผลิตภัณฑ์ ให้มี ความหลากหลาย ราคาไม่สูงมากนัก เพื่อเป็นทางเลือกให้กับลูกค้าของกลุ่มอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างอัตลักษณ์ลายผ้าทอบ้านทีกะเปือ
2. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการย้อมสีธรรมชาติให้ติดคงทน

3. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชาวกะเหรี่ยง

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาความเป็นมา บทความ หลักการและแนวคิด รวมถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ผ้าทอ การสร้างอัตลักษณ์ของผ้า ผ้าทอ ปากะญอ และการย้อมสีผ้าแบบธรรมชาติ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

บทความที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ของผ้า

ภาวิดา มหาวงค์ และคณะ (2566) กล่าวว่า สำนักศิลปะและวัฒนธรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านยาง มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิวิธีการย้อมสีจากธรรมชาติ ออกแบบ และสร้างสรรค์ลายผ้า ต้นแบบที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอย้อมสีได้จากวัตถุดิบธรรมชาติของชุมชน ตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ ซึ่งมีผลการดำเนินงานกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมประชุมวางแผน และติดตามผลการดำเนินโครงการ ดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชน โดยมีตัวแทนเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนตำบลบ้านยาง วัดและสถานศึกษา
2. กิจกรรมสำรวจ ศึกษา รวบรวม มรดกภูมิปัญญาและต้นทุนทางธรรมชาติของชุมชนตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์
3. กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิวิธีการสกัดสีและขั้นตอนการย้อมผ้าจากสีธรรมชาติ
4. กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการโดยอธิบายวิธีการสกัดสี ผสมสีจากพืชและเปลือกไม้ต่างๆ ที่ได้จากป่าชุมชน สีที่สกัดจากพืชและเปลือกไม้ถูกนำมาย้อมผ่านเส้นด้าย
5. กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้า
6. กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้การออกแบบและ แปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอย้อมสีได้จากวัตถุดิบธรรมชาติของชุมชน

บทความที่เกี่ยวข้องกับผ้าทอ ปากะญอ

กันทนา ใจสุวรรณ (2563) กล่าวว่า บ้านแม่จุมเป็นเอกลักษณ์ของกะเหรี่ยงผู้หญิงทุกคนต้องทอผ้าให้คนในครัวเรือนใส่และเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับในการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น การปักลายลูกเต๋อยถือเป็นการสร้างมูลค่าให้แก่เสื้อผ้ากะเหรี่ยงและการปักลูกเต๋อยนั้นเป็นการสะท้อนความเชื่อและวิถีชีวิต ซึ่งในคนชุมชนมีการเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวด้วยการทอผ้า ซึ่งเป็นวิธีการทอผ้าที่มีเอกลักษณ์และมีการสืบทอดยาวนานกว่าร้อยปี

บทความที่เกี่ยวข้องกับการย้อมสีผ้าแบบธรรมชาติ

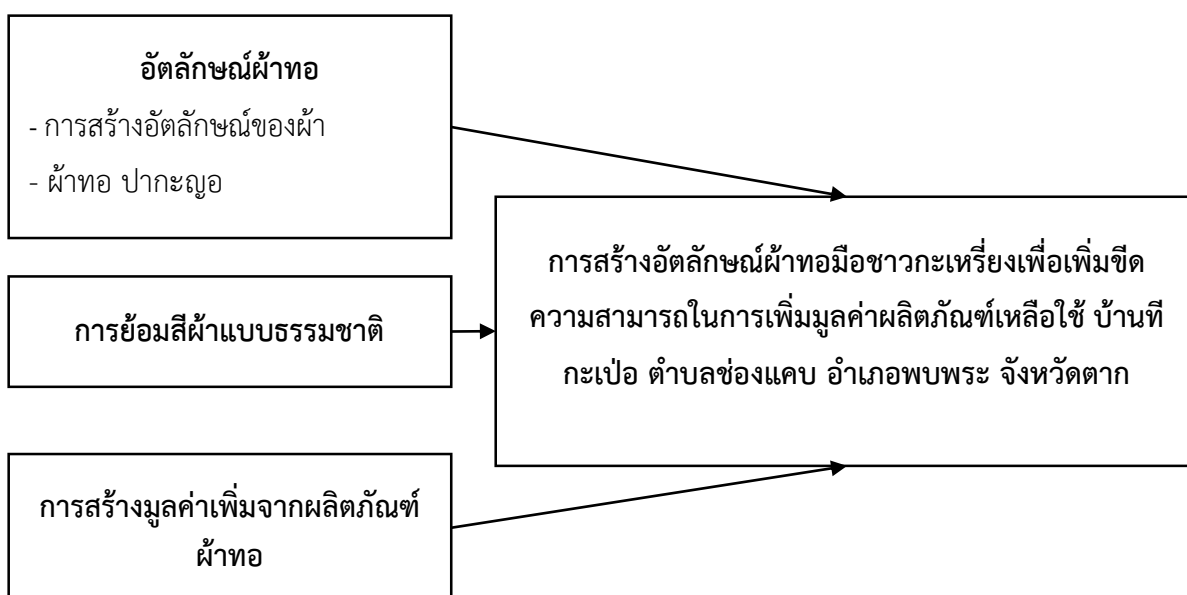
DOBBYTEX ADMIN (2566) กล่าวว่า การย้อมผ้าฝ้ายทอมือด้วยสีที่ได้จากธรรมชาติ เป็นวิธีที่ทำกันมาแต่โบราณ โดยนำเปลือก ผล ใบ ดอก ลำต้น แก่น ราก หัวหรือเหง้าในดินของพืชชนิดต่าง ๆ มาต้มเพื่อสกัดเอาสีย้อมผ้าออกมา โดยพืชที่ให้สีติดผ้าฝ้ายทอมือได้ทนทานที่สุด คือพืชที่มีรสฝาด ซึ่งมีสารแทนนินในปริมาณสูง เช่น เปลือกเพกา ลูกหมาก เมล็ดคำแสด แก่นฝาง แก่นขนุน หรือเมล็ดคราม

ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม (2564) กล่าวว่า โหม เป็นวัสดุเส้นใยธรรมชาติชนิดหนึ่งที่ใช้ในการทอผ้ามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นวัสดุเส้นใยที่สามารถสร้างสรรค์งานผ้าทอมือที่เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับครัวเรือนและจังหวัดเลย พบมากในพื้นที่อำเภอเอราวัณ อำเภอผาขาว อำเภอด่านซ้าย อำเภอวังสะพุง อำเภอเชียงคาน และอำเภอเมืองเลย ไม้พื้นถิ่นที่ช่างทอในพื้นที่จังหวัดเลย นิยมนำมาใช้ในการย้อมสีธรรมชาติ ได้แก่ มะพร้าว ใช้

เปลือก ได้สีน้ำตาล สีเทา ขึ้นกับอายุของผลมะพร้าว และสารช่วยติดสีที่ใช้, ใบส้มมอ ให้สีทอง, เปลือกฟางคิ ให้สีน้ำตาล เป็นต้น

ศูนย์สารสนเทศอีสานสิรินธร (2566) กล่าวว่า สีธรรมชาติ คือ สีที่ได้จากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ เช่น เปลือกไม้ แก่นไม้ และผลไม้ เช่น สีเหลืองได้จากต้นเข หรือแก่นขนุน สีแดงจากครั่ง สีนํ้าเงินจากคราม แต่เนื่องจากกรรมวิธีในการย้อมยุ่งยาก ขาดแคลนวัตถุดิบ อีกทั้งสีเคมีเข้ามาจำหน่ายทำให้สีธรรมชาติมีการใช้กันน้อยลง ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติ จะมีสีที่ดงาม กลมกลืน ไม่ฉูดฉาด และมีเสน่ห์อันท้าทายจากเรื่องราวของสีนั้น กรรมวิธีการย้อม

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตดังต่อไปนี้การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบผสม (Mix Method) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน หาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยใช้การประชุมกลุ่ม (Focus Group) กับผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจได้แก่ การเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การประชุมกลุ่ม (In-depth Interview) เก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอนคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านที่กะเป๋อ หมู่ 5 ตำบลช่องแคบ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อสร้างอัตลักษณ์ลายผ้าทอบ้านที่กะเป๋อ โดยมีรายละเอียดดังมีกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านที่กะเป๋อ ตำบลช่องแคบ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านบ้านทีกะเปือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลช่องแคบ กลุ่มทอผ้าบ้านทีกะเปือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทีกะเปือ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทีกะเปือ ประชาชน จำนวน 30 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ครั้งนี้คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) มีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าให้เป็นคำถามปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการชี้นำคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด และเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย เกี่ยวกับอัตลักษณ์บ้านทีกะเปือ 13 ด้าน ดังนี้ ประวัติหมู่บ้าน คนสำคัญ สถานที่สำคัญ อาหาร ประเพณี/ความเชื่อ ต้นไม้ สัตว์ ดอกไม้ สี ภาษา หัตถกรรม กิจกรรมยามว่าง ชื่อลายผ้า

การรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมครั้งที่ 1 มาสรุปข้อมูลมาสังเคราะห์ โดยแยกเป็นหมวดหมู่ และทำการตัดข้อมูลซ้ำออก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ และนำข้อมูลที่ได้ประชุมสรุปกับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลายผ้า เพื่อทำการร่างโครงสร้างของลายผ้า

การรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 3 คณะผู้วิจัย ทำการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลายผ้า และกลุ่มผู้ทอผ้า เพื่อให้ได้ข้อมูลลายผ้า และวิธีการขึ้นลายผ้า การตรวจสอบ

นำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ ภาพถ่าย มาตรวจสอบถามถูกต้องกับกลุ่ม และวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทั้ง 3 ครั้งมา วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประวัติหมู่บ้าน คนสำคัญ สถานที่สำคัญ อาหาร ประเพณี/ความเชื่อ ต้นไม้ สัตว์ ดอกไม้ สี ภาษา หัตถกรรม กิจกรรมยามว่าง ชื่อลายผ้า และนำข้อมูลเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการย้อมสีธรรมชาติ โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร กลุ่มผู้ทอผ้าบ้านทีกะเปือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทีกะเปือ
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทอผ้า ผู้ย้อมสีผ้า 20 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) มีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าให้เป็นคำถามปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการชี้นำคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด และเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย เกี่ยวกับการย้อมสีผ้า ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ การเลือกฝ้าย วัสดุที่ใช้ย้อมสีธรรมชาติ การเตรียมวัสดุ ขั้นการย้อม ส่วนผสมสี ระยะเวลาในการย้อม ความร้อน การจุ่มผ้า -ขั้นการล้าง จำนวนครั้งของการล้าง การตาก การทำความสะอาด การรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยนำผู้เชี่ยวชาญในการย้อมสีผ้ามาปฏิบัติร่วมกับผู้ทอผ้า ด้วยขั้น ตอน3 ขั้นตอนคือขั้นเตรียมการ การเลือกฝ้าย วัสดุที่ใช้ย้อมสีธรรมชาติ การเตรียมวัสดุ ขั้นการย้อม ส่วนผสมสี ระยะเวลาในการย้อม ความร้อน การจุ่มผ้า ขั้นการล้าง จำนวนครั้งของการล้าง การตาก การทำความสะอาด

การตรวจสอบ นำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ วิธีการ มาตรวจสอบถามถูกต้องกับกลุ่ม และวัตถุประสงค์ ได้ตั้งไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การย้อม การเตรียม การย้อม การล้าง และนำข้อมูล เชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร กลุ่มผู้ทอผ้าบ้านทีกะเปือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทีกะเปือ

2.กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทีกะเปือ จำนวน 20 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) การกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าให้เป็นคำถามปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการชี้นำคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด และเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่ตลาดผู้ใช้สินค้าชาติพันธุ์นิยม ได้แก่ เสื้อแฟชั่น กระเป๋า เครื่องประดับ รองเท้า ผ้ารองจาน ผ้าปูโต๊ะ ที่ตรงกับความต้องการและความถนัดของกลุ่ม การตรวจสอบนำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ ภาพถ่าย มาตรวจสอบถามถูกต้องกับกลุ่ม และวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การย้อม การเตรียม การย้อม การล้าง และนำข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทีกะเปือ และกลุ่มทอผ้าบ้านทีกะเปือ ตำบลช่องแคบ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์ ในการศึกษา คือ 1) เพื่อสร้างอัตลักษณ์ลายผ้าทอบ้านทีกะเปือ 2) เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการย้อมสีธรรมชาติ 3) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ขั้นตอนที่ 1 สร้างอัตลักษณ์ลายผ้าทอบ้านทีกะเปือ คณะวิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา ประวัติหมู่บ้าน คนสำคัญ สถานที่สำคัญ อาหาร ประเพณี/ความเชื่อ ต้นไม้ สัตว์ ดอกไม้ สี ภาษาคู่ถิ่น กิจกรรมยามว่าง ชื่อลายผ้า และนำข้อมูลเชิงพรรณนา เก็บข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) มีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าให้เป็นคำถามปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการชี้นำคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด มีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านบ้านทีกะเปือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลช่องแคบ กลุ่มทอผ้าบ้านทีกะเปือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทีกะเปือ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทีกะเปือ ประชาชนจำนวน 30 คน เมื่อได้ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาสรุปข้อมูลมาสังเคราะห์ โดยแยกเป็นหมวดหมู่ และทำการตัดข้อมูลซ้ำออก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ และนำข้อมูลที่ได้ประชุมสรุปกับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลายผ้า เพื่อทำการร่างโครงร่างของลายผ้า และได้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดย เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลายผ้า และกลุ่มผู้ทอผ้า เพื่อให้ได้ข้อมูลลายผ้า และวิธีการขึ้นลายผ้า และสรุปลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนจากการศึกษาพบว่า

1.อัตลักษณ์ลายผ้าทอบ้านทีกะเปือ อัตลักษณ์ลายผ้าทอบ้านทีกะเปือ ตำบลช่องแคบ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก จากการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นและสนทนาประกอบไปด้วย ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลช่องแคบ ตัวแทนโรงเรียนบ้านทีกะเปือ ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านทีกะเปือ กลุ่มทอผ้าบ้านทีกะเปือ และประชาชนทั่วไป ในตำบลช่องแคบ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก ได้ให้ข้อมูลพื้นฐาน บริบทชุมชนและเสนออัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นอัตลักษณ์ลายผ้าของบ้านทีกะเปือ สามารถสรุปได้ 10 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สถานที่ พระธาตุเจดีย์ทรายประจำหมู่บ้าน (เจดีย์สีขาว) เป็นสถานที่สำคัญของหมู่บ้านใช้ประกอบพิธีกรรมในงานประเพณีแห่ตุงเจดีย์ทรายของชนเผ่ากะเหรี่ยง

ประเด็นที่ 2 อาหารอาหารประจำชุมชนบ้านทีกะเปือ ได้แก่ แกงแค แกงเปอะ ไช้จกจั่น

ประเด็นที่ 3 ดอกไม้ ดอกไม้ประจำชุมชนบ้านทีกะเปือ ได้แก่ ดอกช่อนกลิ่น หรือดอกดีลา (ภาษากะเหรี่ยง) และดอกบานชื่น

ประเด็นที่ 4 ต้นไม้ ต้นไม้ประจำชุมชน ได้แก่ ต้นมะพร้าว (พื้นเมือง)

ประเด็นที่ 5 ประเพณี ความเชื่อ ประเพณี ความเชื่อ ของชุมชน ได้แก่ การแต่งงาน

ประเด็นที่ 6 สัตว์ สัตว์ประจำชุมชน ได้แก่ หมู ไก่

ประเด็นที่ 7 ภาษา คำว่า ที่กะเป๋ ชื่อประจำชุมชนมีความหมายว่า แอ่งโคลน

ประเด็นที่ 8 บุคคลสำคัญ ผู้ใหญ่บ้านประจำหมู่บ้านที่กะเป๋

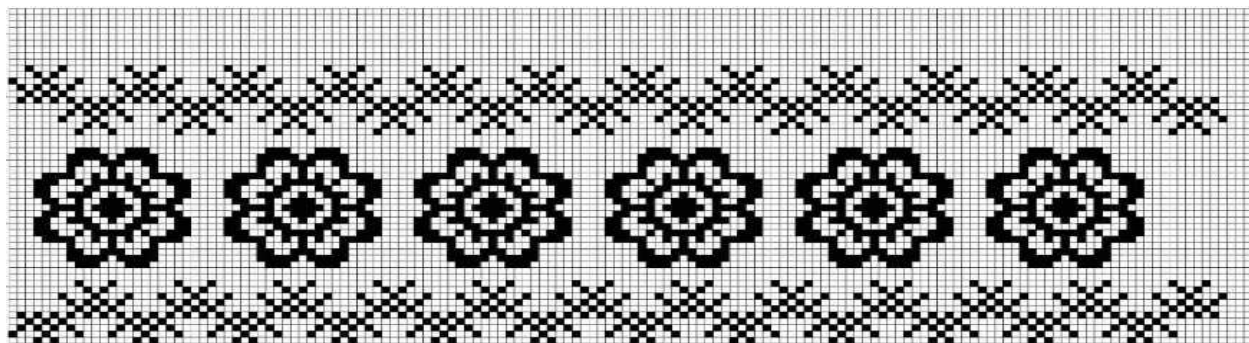
ประเด็นที่ 9 หัตถกรรม หัตถกรรมประจำหมู่บ้านที่กะเป๋ ได้แก่ กลองยาว ซึ่งเป็นชุมชนที่ผลิตกลองยาวของชาวเผ่ากะเหรี่ยงในหมู่บ้านที่กะเป๋

ประเด็นที่ 10 กิจกรรมยามว่าง กิจกรรมยามว่างของชุมชนบ้านที่กะเป๋ ได้แก่ ปั่นจักรยาน ทอดผ้า

ประเด็นที่ 11 สี สีประจำชุมชนบ้านที่กะเป๋ ได้แก่ ขาว แดง ดำ ชมพู

ประเด็นที่ 12 ชื่อลายผ้า 1) นิเก้ (ลายซิกแซก แยก 2) ลาย เหม่พิว และแฉ่เด 3) เม็ดฟักทอง (ลูกเคศรี) 4) เมกัว (ลายล้อม) 5) ที่เง่ (ดิงแฉว) 6) จ่อท้อ (ฝ้ายกดอก) 7) พอดอพู (ดอกเดี่ยว) 8) พอมือ (ดอกทานตะวัน)

เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ พบว่าลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์บ้านที่กะเป๋ มีลักษณะเป็นสายน้ำ หมายถึง แอ่งน้ำภาษากะเหรี่ยง เรียกว่า “ที่กะเป๋” ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้าน แสดงออกถึงในความเป็นตัวตนของชาวบ้านและสอดคล้องกับชื่อของหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มลายที่เป็นลายดั้งเดิมของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ที่นำมาผสมกับลายสายน้ำและดอกไม้ นั่นคือลาย หน้เก้พอทุโย่ (จ่อท้อ (ฝ้ายกดอก))

2. สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการย้อมสีธรรมชาติ

การย้อมสีผ้าจากธรรมชาติของกลุ่มทอผ้าบ้านที่กะเป๋ จากการวิจัยพบว่า ขั้นตอนการย้อมสีธรรมชาติได้วิธีการย้อม และ วัสดุที่ใช้นำมาย้อมสี ได้แก่ ใบมะม่วง ใบสัก และใบกล้วย ดังนี้

ขั้นการเตรียมวัสดุ

วิธีการแบบเดิม	องค์ความรู้ใหม่
การเตรียมฝ้าย	การเตรียมฝ้าย
การเลือกฝ้ายแบบไม่ฟอกสีและไม่ล้างฝ้ายก่อนทำ	กรณีฝ้ายดิบ
การย้อมสี ทำการย้อมสี	1. แช่ฝ้ายล้างไขในน้ำและบิดให้แห้งพอหมาด 2. ต้มฝ้ายในน้ำผสมผงซักฟอง อัตราส่วน 1 ช้อนโต๊ะ/ช้อนแกง ต่อเส้นฝ้าย 1 กิโล ในอุณหภูมิประมาณ 70 องศา 3. กัดฝ้ายให้จมน้ำตลอด ไม่กลับหรือคนฝ้าย และยกให้พ่นน้ำประมาณ 20 เซนติเมตร ประมาณ 3 - 4

วิธีการแบบเดิม	องค์ความรู้ใหม่
<p>วัตถุดิบย้อมสี</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ใบมะม่วง 2. ใบสัก <p>การสกัดสี</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นำใบไม้มาสับ 2. นำใบไม้ไปต้มน้ำโดยไม่มีการวัดตวงปริมาณ 3. นำวัสดุที่หมักกรองด้วยผ้าขาวบาง 	<p>ครั้ง ต้มต่อจนน้ำเปลี่ยนสี และนำไปล้างและตากลม ห้ามโดนแดด</p> <p>*หมายเหตุ ควรเลือกฝ้ายแบบฟอกสีมาแล้ว</p> <p>วัตถุดิบย้อมสี</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ใบมะม่วง 2. ใบสัก 3. ต้นกล้วย <p>การสกัดสี</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นำวัตถุดิบ มาสับ 2. นำวัตถุดิบต้มกับน้ำ อัตราส่วน 5 กิโล ต่อ น้ำ 10 ลิตร 3. ตั้งไฟสกัดสี คนกลับวัตถุดิบไปมา ประมาณ 1 ชั่วโมงจนได้สีที่ต้องการ 4. แยกกากวัตถุดิบออก และกรองสีที่สกัดได้ ด้วยผ้าขาวบาง

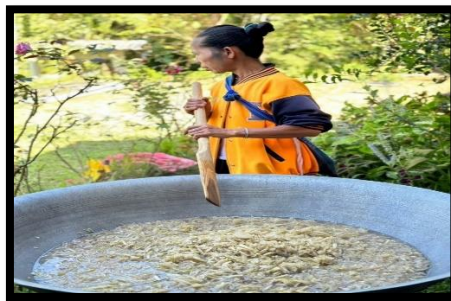
ภาพที่ 1 ขั้นตอนการล้างไข่ออกจากฝ้ายด้วยน้ำเปล่าและนำไปต้มกับน้ำผสมผงซักฟอก

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการล้างฝ้ายหลังจากต้มกับผงซักฟอก และนำไปตากลม

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบในการสกัดสีย้อม หั่นวัตถุดิบเป็นชิ้นเล็กๆ และนำไปชั่งตวง

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการนำวัตถุดิบมาต้มและแยกกากวัตถุดิบออก และกรอกสีที่สกัดได้ ด้วยผ้าขาวบาง

ขั้นการย้อม

วิธีการแบบเดิม	องค์ความรู้ใหม่
การย้อม 1.ตั้งน้ำให้เดือด คนให้เข้ากัน 2.นำฝ้ายลงย้อม 3.ใช้ไม้ผายกดให้ฝ้ายจมน้ำ 4.ใช้การกะเวลา	การย้อม 1.ตั้งน้ำสีสกัดไปต้มให้เดือด 2.นำห่วง 2 วง ซ้อนเส้นฝ้ายที่เปียกหมาดๆ 3.ย้อมสีโดยจุ่มเส้นฝ้ายและยกขึ้นและจุ่มลงไปใหม่ ทำ 2-3 รอบ 4.จุ่มเส้นฝ้ายทิ้งไว้สัก 30 นาที และโดยกลับเส้นฝ้ายทุก 5 นาที โดยการเลื่อนห่วงเหล็ก สลับเส้นฝ้ายบนลงล่าง และล่างขึ้นบน จุ่มเส้นฝ้ายจนสีติดทั่วเส้นด้าย 5.นำฝ้ายมาตากลม ให้ความร้อนระเหย 6.ล้างน้ำ ประมาณ 3-4 น้ำ เพื่อล้างให้เส้นฝ้ายสะอาดและสีที่ไม่ติดเส้นฝ้ายหลุดออกให้หมด 7.กระตุก 2-3 ครั้ง ให้ฝ้ายเรียงตัว นำไปตากลมประมาณ 20 นาที การผสมจุลสีกับเกลือแกง 1.การผสมจุลสี ทำให้ สีอ่อน/เข้ม 2.การผสมเกลือแกง ทำให้ฝ้ายสีอ่อน/เข้ม การผสม จำนวนครั้งที่ใช้ในการย้อม
การผสมจุลสีกับเกลือแกง ไม่มีการผสม	

วิธีการแบบเดิม	องค์ความรู้ใหม่
จำนวนครั้งที่ใช้ในการย้อม	1.จำนวนครั้งที่ย้อมมากขึ้นจะทำให้ได้สีที่เข้มขึ้น 2.ย้อมหลังจากทำความสะอาดแล้ว
1.จำนวนครั้งที่ย้อมมากขึ้นจะทำให้ได้สีที่เข้มขึ้น	

ภาพที่ 5 นำห่วง 2 วงคล้องฝ้ายและนำจุ่มสี

ภาพที่ 6 นำฝ้ายจุ่มสีทิ้งไว้ประมาณ 30 นาที โดยนำเส้นฝ้ายขึ้นมากลับบนลงล่างและล่างขึ้นบน ทุก ๆ 5 นาที

ขั้นการล้างสี

วิธีการแบบเดิม	องค์ความรู้ใหม่
การทำความสะอาด	การทำความสะอาด
1.หลังจากย้อมสี นำฝ้ายไปผึ่งลม	1.หลังจากย้อมสี นำฝ้ายไปตากในที่ ๆ มีลมโกรก โดยที่ไม่ให้ฝ้ายติดกันเป็นกระจุก
2.นำฝ้ายไปล้าง โดยใช้การกะเวลา	2.ผึ่งลม 20-30 นาที จนกว่าเส้นฝ้ายจะคลายความร้อน ขั้นตอนนี้ต้องไม่รีบ เพราะสีจะไม่ติด

วิธีการแบบเดิม	องค์ความรู้ใหม่
การตาก	3.นำฝ้ายที่ได้จากการย้อม ล้างน้ำสะอาด โดยการตีฝ้าย สลับมือซ้ายขวา 4.ล้างให้น้ำล้างเป็นสีใส ประมาณ 10-15 นาที 5.หากต้องการให้สีเข้มข้นนำไปย้อมซ้ำ
1.ตากโดยการกระจายเส้นฝ้ายไม่ให้จับกัน เป็นก้อน 2.ใช้เวลาในการตากไม่นาน นำไปย้อมต่อ	การตาก 1.การตากเส้นฝ้าย ควรให้เส้นฝ้ายกระจายตัว 2.ไม่ควรตากไว้นานหรือติดกันเนื่องจากสีจะซึม 3.ไม่ควรรีบเก็บ ควรให้ฝ้ายแห้งสนิทก่อน

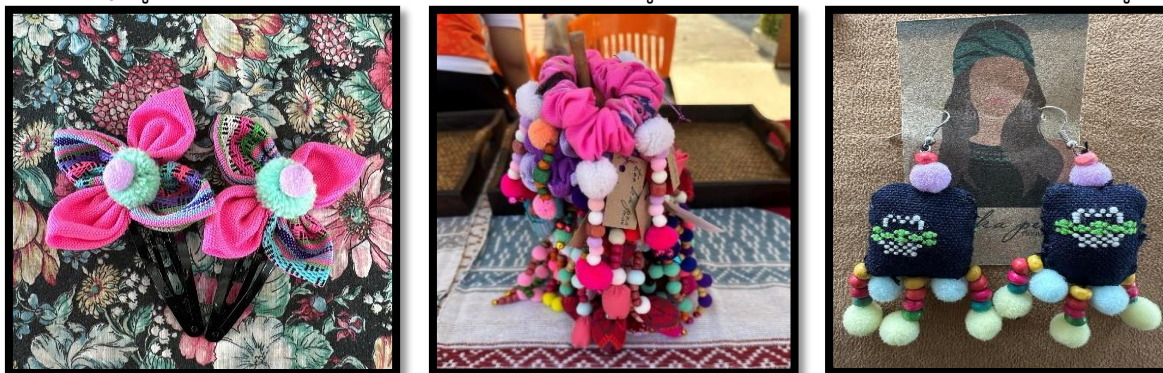
ภาพที่ 7 ล้างสีย้อมจนน้ำสีน้ำสะอาดและนำไปตากลมแล้วกระตุกเส้นฝ้าย

3. สร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

จากการวิจัยพบว่า หากจะผลิตสินค้าจากผ้าทอให้เป็น เสื้อแฟชั่น กระเป๋า เครื่องประดับ รองเท้า ผ้ารองจาน ผ้าปูโต๊ะ นั้น พบว่าชุมชนต้องการจะผลิต เครื่องประดับ เนื่องจาก

1. เสื้อแฟชั่น กลุ่มวิสาหกิจบ้านที่กะเปอไม่มีความชำนาญในการออกแบบ จักรที่ใช้เย็บ มีจำนวนไม่มาก ยังไม่มีกลุ่มลูกค้า
2. กระเป๋า การออกแบบกระเป๋าและการตัดเย็บใช้เวลาค่อนข้างนาน และมีวิธีการที่ซับซ้อนอีกทั้งต้องหาซื้อวัสดุเพื่อผลิต เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจบ้านที่กะเปอไม่มีและหาซื้อยาก
3. รองเท้า กลุ่มวิสาหกิจบ้านที่กะเปอไม่มีอุปกรณ์ในการผลิตรองเท้า ไม่มีความชำนาญ
4. ผ้ารองจาน กลุ่มวิสาหกิจบ้านที่กะเปอสนใจจะผลิต หากแต่การเย็บริม หรือดัดก้นผ้า กลุ่มฯ มีจักรอยู่จำนวนไม่มาก
5. ผ้าปูโต๊ะ จะใช้เวลาค่อนข้างนานในการทอผ้า เนื่องจากผ้าเป็นผืนใหญ่ และทางกลุ่มวิสาหกิจบ้านที่กะเปอใช้กี่เอนในการทอทำให้ผ้ามีลักษณะแคบ
6. เครื่องประดับ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้มือในการผลิต และมีรูปแบบที่หลากหลาย และกลุ่มวิสาหกิจบ้านที่กะเปอเคยทำเครื่องประดับเพื่อเป็นเครื่องแต่งกายให้กับ เด็กในชุมชนในการประกวดโครงการ to

be number one มาก่อน เมื่อมีแนวคิดจะทำผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ กลุ่มฯจึงสนใจเป็นพิเศษ เนื่องจากมีความ และมีชำนาญอยู่แล้ว อีกทั้งยังใช้เครื่องมือน้อยกว่า ผลิตภัณฑ์รูปแบบอื่น อาทิ กีบติดผม ยางรัดผม ต่างหู

ภาพที่ 8 เครื่องประดับจากวัสดุเหลือใช้ เช่น กีบติดผม ยางรัดผม และต่างหู

อภิปรายผล

ขั้นตอนที่ 1 สร้างอัตลักษณ์ลายผ้าทอบ้านที่กะเป๋อ คณะวิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการ วิเคราะห์เนื้อหา ประวัติหมู่บ้าน คนสำคัญ สถานที่สำคัญ อาหาร ประเพณี/ความเชื่อ ต้นไม้ สัตว์ ดอกไม้ สี ภาษา หัตถกรรม กิจกรรมยามว่าง ชื่อลายผ้า และนำข้อมูลเชิงพรรณนา เก็บข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) มีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าให้เป็นคำถามปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการชี้นำคำตอบ เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด มีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านบ้านที่กะเป๋อ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลช่องแคบ กลุ่มทอผ้าบ้านที่กะเป๋อ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านที่กะเป๋อ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านที่กะเป๋อ ประชาชน จำนวน 30 คน เมื่อได้ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาสรุปข้อมูลมาสังเคราะห์ โดยแยกเป็นหมวดหมู่ และทำการตัดข้อมูลซ้ำออก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ และนำข้อมูลที่ได้ประชุมสรุปกับผู้เชี่ยวชาญด้านการ ออกแบบลายผ้า เพื่อทำการร่างโครงสร้างของลายผ้า และได้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดย เชิญ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลายผ้า และกลุ่มผู้ทอผ้า เพื่อให้ได้ข้อมูลลายผ้า และวิธีการขึ้นลายผ้า และสรุปลาย ผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน คือ ลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์บ้านที่กะเป๋อ มีลักษณะเป็นสายน้ำ หมายถึง แอ่งน้ำ ภาษากะเหรี่ยง เรียกว่า “ที่กะเป๋อ” ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้าน แสดงออกถึงในความเป็นตัวตนของชาวบ้านและสอดคล้อง กับชื่อของหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มลายที่เป็นลายดั้งเดิมของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ที่นำมาทอผสมกับลาย สายน้ำ นั่นคือลาย นิเก้ (ลายซิกแซก แยก 2 ลาย เหมพิ้ว และแฉ่เด) ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทิรา พงษ์นาค และศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่า คนในพื้นที่เห็นว่าอัตลักษณ์ที่มีลักษณะจำต้องได้ของชุมชนเมืองโบราณอุททอง ได้แก่ 1) มีผังเมืองโบราณ เป็นรูปวงรี มีคูน้ำคันดินล้อมรอบสภาพภูมิศาสตร์ด้านหนึ่งเป็นภูเขาอีกด้านหนึ่งเป็นน้ำ 2) มีหลักฐานที่แสดงถึง การเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาแรกเริ่ม 3) มีโบราณสถาน เช่น เจดีย์ วัด 4) มีโบราณวัตถุ เช่น พระพุทธรูปสมัย ทวารวดีธรรมจักร ลูกปัด 5) มีมรดกทางธรรมชาติ คือ สวนหินธรรมชาติพุ นางนาค ส่วนอัตลักษณ์ที่มีลักษณะจำ ต้องไม่ได้ ได้แก่ 1) มีประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ณ วัดเขาทำเทียม 2) มีประเพณีลอยกระทงสวรรค์ 12 นักษัตริ ย์ ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม 3) มีเทศกาลกินเจ และงานจ๊วของชาวไทยเชื้อสายจีน 4) มีพิธีกรรมไหว้ผีเจ้านาย ผีเทวดาและงานประเพณีแห่ธงสงกรานต์ของลาวครั้ง 5) มีประเพณี วัฒนธรรมชาติพันธุ์ 5 ชนเผ่าอุททอง ได้แก่ ไทย พื้นถิ่น ไทยจีน ไทยเวียง ไทยทรงดำ และลาวครั้ง ส่วนแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้อัตลักษณ์

เมืองโบราณอู่ทองมีดังนี้¹⁾ กลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง ด้วยการอนุรักษ์ฟื้นฟูตัวโบราณสถาน และสภาพแวดล้อมรอบๆ พื้นที่ การจัดการภูมิทัศน์ในพื้นที่โบราณสถานและชุมชนโบราณพัฒนาแม่น้ำ เพื่อรองรับ การล่องเรือชมเมือง เป็นต้น 2) กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาเรื่องราวที่บ่งบอกอัตลักษณ์เมืองโบราณอู่ทอง ด้วยการ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ต่างๆ จัดตั้งหมู่บ้านวัฒนธรรม และแหล่ง เรียนรู้/พิพิธภัณฑ์ลูกปัด เป็นต้น และ 3) กลยุทธ์สื่อสารเพื่อการตลาด ด้วยการสร้างตราสินค้าการท่องเที่ยวชุมชน เมืองโบราณอู่ทองให้เป็นที่รู้จัก และใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ผสมผสานสื่อต่างๆ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการย้อมสีธรรมชาติ คณะผู้วิจัยดำเนินการการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) มีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าให้เป็นคำถามปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการ ชี้นำคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด และเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย เกี่ยวกับการย้อมสีผ้าใน แต่ละขั้นตอน และยังพบปัญหาคือการย้อมสียังไม่ติดและไม่คงทน คณะผู้วิจัยจึงดำเนินการกิจกรรมการอบรมเชิง ปฏิบัติการ (Workshop) โดยนำผู้เชี่ยวชาญในการย้อมสีผ้ามาปฏิบัติร่วมกับผู้ทอดผ้าด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอน การเตรียมการ ขั้นตอนการย้อม และขั้นตอนการล้าง และได้สรุปองค์ความรู้ ดังนี้ ขั้นตอนการเตรียมผ้าย้อม มีกระบวนการ คือ 1) แช่ผ้าลงในน้ำและบิดให้แห้งพอหมาด 2) ต้มผ้าในน้ำผสมผงซักฟอง อัตราส่วน 1 ช้อนโต๊ะ/ช้อนแกง ต่อเส้น ผ้าย 1 กิโล ในอุณหภูมิประมาณ 70 องศา 3) กดผ้าให้จนน้ำตลอด ไม่กลับหรือคนผ้า และยกให้พ่นน้ำประมาณ 20 เซนติเมตรประมาณ 3 - 4 ครั้ง ต้มจนน้ำเปลี่ยนสี และนำไปล้างและตากลม ห้ามโดนแดด การเตรียม วัตถุดิบสีย้อม มีกระบวนการ คือ 1) นำวัตถุดิบ มาสับ 2) นำวัตถุดิบต้มกับน้ำ อัตราส่วน 5 กิโลต่อน้ำ 10 ลิตร 3) ตั้งไฟสักระยะ คนกลับวัตถุดิบไปมาประมาณ 1 ชั่วโมงจนได้สีที่ต้องการ 4) แยกกากวัตถุดิบออก และกรองสีที่สกัด ได้ด้วยผ้าขาวบาง ขั้นตอนการย้อม มีกระบวนการ คือ 1) ตั้งน้ำสีย้อมให้เดือด 2) นำหวง 2 วง ข้องเส้นผ้ายที่เปียก หมาดๆ 3) ย้อมสีโดยจุ่มเส้นผ้ายและยกขึ้นและจุ่มลงไปใหม่ ทำ 2-3 รอบ 4) จุ่มเส้นผ้ายทิ้งไว้สัก 30 นาที และโดย กลับเส้นผ้ายทุก 5 นาที โดยการเลื่อนหวงเหล็ก สลับเส้นผ้ายบนลงล่าง และล่างขึ้นบน จุ่มเส้นผ้ายจนสีติดทั่ว เส้นด้าย 5) นำผ้ายมาตากลม ให้ความร้อนระเหย 6) ล้างน้ำ ประมาณ 3-4 น้ำ เพื่อล้างให้เส้นผ้ายสะอาดและสีที่ ไม่ติดเส้นผ้ายหลุดออกให้หมด 7) กระตุก 2-3 ครั้ง ให้ผ้ายเรียงตัว นำไปตากลมประมาณ 20 นาที การผสมจุลสี กับเกลือแกงในกระบวนการ การผสมจุลสี ทำให้ สีอ่อน/เข้ม และหากการผสมเกลือแกง ทำให้ผ้ายสีอ่อน/เข้มการ ผสม และจำนวนครั้งที่ย้อมมากขึ้นจะทำให้ได้สีที่เข้มขึ้น ขั้นตอนการล้างสี มีกระบวนการสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์สิทธิ์ คำหลาว และศุภรัก สุวรรณวัจ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การออกแบบอัตลักษณ์องค์กรชุมชนภาคองค้ำ โดยใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ต่อการรับรู้ทุนวัฒนธรรมชุมชนภาคองค้ำ จังหวัดลำปาง คือ 1) หลังจากย้อมสี นำผ้ายไป ตากในที่ๆ มีลมโกรก โดยที่ไม่ให้ผ้ายติดกันเป็นกระจุก 2) ผึ่งลม 20-30 นาที จนกว่าเส้นผ้ายจะคลายความร้อน ขั้นตอนนี้ต้องไม่รีบ เพราะสีจะไม่ติด 3) นำผ้ายที่ได้จากการย้อม ล้างน้ำสะอาด โดยการตีผ้ายสลับมือซ้ายขวา 4) ล้างให้น้ำล้างเป็นสีใส ประมาณ 10-15 นาที 5) หากต้องการให้สีเข้มขึ้นนำไปย้อมซ้ำ และนำไปตาก การตาก ต้องการตากเส้นผ้าย ควรให้เส้นผ้ายกระจายตัว ไม่ควรตากไว้ใกล้หรือติดกันเนื่องจากสีจะซึม และไม่ควรรีบเก็บ ควรให้ผ้ายแห้งสนิทก่อน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอ คณะผู้วิจัยดำเนินการการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure) การกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าให้เป็นคำถาม ปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการชี้นำคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด และเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่ตลาดผู้ใช้ สินค้าชาติพันธุ์นิยม ได้แก่ เสื้อแฟชั่น กระเป๋า เครื่องประดับ รองเท้า ผ้ารองจาน ผ้าปูโต๊ะสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ตระกูล พันธุ์พิชฌนา, (2557) วิจัยเรื่อง การสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์เพื่อกำหนดแนวคิด การออกแบบ ที่

ตรงกับความต้องการและความถนัดของกลุ่ม ทางกลุ่มได้พบว่าชุมชนต้องการจะผลิต เครื่องประดับ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้มือในการผลิต และมีรูปแบบที่หลากหลาย และกลุ่มวิสาหกิจบ้านที่กะเป๋อเคยทำเครื่องประดับเพื่อเป็นเครื่องแต่งกายให้กับเด็กในชุมชนในการประกวดโครงการ to be number one มาก่อน เมื่อมีแนวคิดจะทำผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ กลุ่มฯจึงสนใจเป็นพิเศษ เนื่องจากมีความ และมีชำนาญอยู่แล้ว อีกทั้งยังใช้เครื่องมือน้อยกว่า ผลิตภัณฑ์รูปแบบอื่น อาทิ กีบติดผม ยางรัดผม ต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสร้างอัตลักษณ์ลายผ้าทอบ้านที่กะเป๋อ การสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการย้อมสีธรรมชาติ และสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการศึกษางานวิจัยครั้งนี้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลที่แต่งกายด้วยผ้าไทยว่ามีการประกอบสร้างความแตกต่างเฉพาะตนได้อย่างไร เพื่อทำความเข้าใจและนำไปใช้ในการสื่อสารการตลาด ที่สามารถกระตุ้นการรับรู้ของกลุ่มสังคมทั่วไปเป็นวงกว้าง

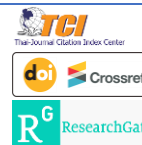
2) จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำรูปแบบการศึกษางานวิจัยไปเป็นต้นแบบเพื่อทำความเข้าใจอัตลักษณ์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจและลดช่องว่างระหว่างกลุ่มคนในสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาเรื่องสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอ นั้นสามารถขยายความออกไปได้อีกหลายแขนงที่มีความเกี่ยวเนื่องกันในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการท่องเที่ยว ด้านงานวิสาหกิจชุมชน ด้านผู้ประกอบการรายย่อย ด้านศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งสามารถนำไปศึกษาต่อยอดในการสร้างการรับรู้และการร่วมส่งเสริมอนุรักษ์ผ้าไทยในด้านต่าง ๆ ได้อีกมากมาย

เอกสารอ้างอิง

- กันทนา ใจสุวรรณ (2563). งานปักลูกเต๋อย ภูมิปัญญาบนผ้าทอกะเหรี่ยง. วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน. Retrieved from: <https://www.okmd.or.th/upload/pdf/2560/KC/Embroidery.pdf>
- จิตตินุช วัฒนะ. (2555). การศึกษาเพื่อกำหนดอัตลักษณ์ถนนวัฒนธรรม (ถนนคนเดิน) ของจังหวัด พิษณุโลก. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 7(2), 71-80.
- ตระกูล พันธุ์พชรเมธา. (2557). การสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์เพื่อกำหนดแนวคิด การออกแบบ. *ศิลปกรรมสาร, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. 9 (1), 51-63.
- ภาวิดา มหาวงศ์ สุพัตรา เจริญภักดี บดีรัฐ ธัญญพร มาบวบ อูชา อินทร์ประสิทธิ์ และยุวดี พวงรอด. (2566). การศึกษาวิเคราะห์ภูมินามกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ศิลปกรรมท้องถิ่น ประเพณี ภูมิปัญญา และประติมากรรมรูปภาพ ของอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก. *การประชุมวิชาการระดับชาติพืบลสงครามวิจัย ครั้งที่ 8 การวิจัยและนวัตกรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 28 กุมภาพันธ์ 2566 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพืบลสงคราม*.
- ศักดิ์สิทธิ์ คำหลวง และสุรกรัก สุวรรณวัจ. (2560). การออกแบบอัตลักษณ์องค์กรชุมชนกาดกองต้า โดยใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ต่อการรับรู้ทุนวัฒนธรรมชุมชนกาดกองต้า จังหวัดลำปาง. *วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 8(1), 24 – 39.
- ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม (2564). ประโยชน์ของผ้าไหม. Retrieved 1 November 2023, from : <http://www.m-culture.in.th/>.

- ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร. (2566). *สิรินธรชาติ*. Retrieved 1 November 2023, from : <https://library.msu.ac.th/isancenter/>
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดตาก. (2566). จำนวนประชากรตำบลช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก. Retrieved on 22 November 2023, from: <https://tak.cdd.go.th/>.
- สุจรรยา โชติช่วง. (2554). *การศึกษาสภาพการพัฒนาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- อินทรา พงษ์นาค และศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์. (2558). อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. *Veridian E - Journal, Slipakorn University*, 8(2), 511 – 523.
- DOBBYTEX ADMIN. (2566). *การย้อมผ้าฝ้ายทอมือด้วยสีที่ได้จากธรรมชาติ*. Retrieved on 15 November 2023, from <https://www.dobbytexfabric.com/>.

